

- Neked még sose ünnepelték meg a születésnapodat.
- Elérkezett a te napod, látod a szeretteiden, hogy meglepetéssel készülődnek.
- Megkapod életed első igazi születésnap ajándékát.
- Megfelelkezel az ajándékról.
- A barátaid figyelmeztetnek hálátlanságodra.
- A virág megbocsát neked, és újrakezdedheted a barátságokat.

V. Az **igazi érték** (egyéni munka): Vacskamati születésnapjára nem egy átlagos ajándékot kapott, hanem egy barátot, akivel foglalkozni kell. A virág állapota híven tükrözte, hogy mennyi figyelmet szentel Vacskamati annak, aki szereti őt. Gondolkozzatok el, vajon ti odafigyeltek mindig a szeretteitekre! Megfelelően ápoljátok velük a kapcsolatot? Töltsétek ki őszintén az alábbi táblázatot.

BARÁTAID, SZERETTEID NEVE	MILYEN GYAKRAN TALÁLKOZOL VELE?	MIÉRT SZERETSZ VELE LENNI? MIT SZOKTATOK EGYÜTT CSINÁLNI?	ÍRJ LEGALÁBB EGY PÉLDÁT ARRRA, AMIKOR SEGÍTETTÉL NEKI VALAMIBEN!	ÍRJ EGY PÉLDÁT ARRRA, AMIKOR Ő SEGÍTETT NEKED/ RAJTAD VALAMIBEN!

A táblázat kitöltését követően közösen megbeszéljük a feladatot.

VI. **Kinek vagyok a virága?** (kreatív írás): Házi feladatra gondoljátok végig, ki az a személy, akinek az életében te töltöd be a gondozandó virág szerepét. Ha egy kis időre elhanyagolna téged, te is meg tudnál

bocsátani neki? 6-8 mondatban fogalmazd meg a véleményedet.

A következő órára olvassátok el a Négyszögletű Kerek Erdő 7. fejezetét.

Összeállította: Tóth Katalin

Feladatok magyar nyelv és irodalomból az érettségizők számára

1. számú idézet

Kazinczy Ferenc szabadulása után újult erővel vetette be magát a nyelvújítás szervezésébe. Tudta, hogy neki kell összefognia a mozgalmat, hogy a nemzet tőle várja a sok fáradtsággal járó szervezőmunkát. Így is történt: fáradhatatlan levelezésén nyugodott sok évig az akkori nyilvánosság, róla szóltak a gúnyiratok és a dicsőítő köszöntések.

1. Egy szöveget az tesz szöveggé, hogy nyelvtani elemek segítségével folyamatosan kapcsolatot teremtünk – visszautalunk a korábban elhangzott/leírt mondat elemeire. A szöveg alapján az alábbi nyelvtani elemek melyike *nem* tekinthető kapcsolóelemnek?

- A) határozott névelő
- B) névmás
- C) tulajdonnév
- D) igeragok

2. A névmások mely fajtáját képviseli a szövegben szereplő neki névmás?

- A) személyes névmás
- B) birtokos névmás

- C) mutató névmás
- D) vonatkozó névmás

3. A nyelvújításnak köszönhetően kialakult az egységes magyar irodalmi nyelv és az egységes helyesírás. Új szavak jöttek létre, melyek a mai napig használatosak. Melyik módszerrel *nem* éltek a nyelvújítók?

- A) szócsonkítás
- B) mozaikszó-alkotás
- C) szóképzés
- D) idegen szavak tükörfordítása

4. Milyen szófajú a járó szó? Írja le minél pontosabban!

.....

5. Az első sorban szereplő *vetette be* szerkezet ún. metaforizáción ment keresztül (vonzatot is kapott: magát), a *bevet* ige elsődleges jelentésének a „bevetni valamilyen területet” adható meg. Milyen további metaforikus kifejezés szerepel a szövegben? (1 példa)

.....

2. számú idézet

(részlet)

Ki madaraknak Szent Ferenc mondá: Igen tartoztok Istennek, én húgim, madarak. És tartoztatok mindenkoron űtet dicsérni a szabadságért, kit vallotok mindenűtt röpűlést, kettűs ruháért avagy hármazotért, Noénak bárkájában Istentűl timagatoknak megtartásért, égnek életi nektek adásáért. Ti nem vettek, sem arattok, és Isten titeket élűtet, és ad folyóvizet és kűtforrásokat innotok, fűszekre hegyet és halmot. És mert sem fonni nem tudtok, sem szűni, de maga ad tinektek és ti fiaitoknak kellemetes öltűzést. Azért igen szeret titeket Teremtű, ki tinektek ezenne jűt adott. Azért őgygátok magatokat, én húgim, madaracsakák, hogy ne legyetek hálátlanok, de mendenkoron kellemetést dicsérjűtétek Istent. Ez bűdogságos atyának beszédire mend az madarak kezdűk megnyitni orrokat, kiterjeszteni szárnyokot, kinyűjtani nyakokot, és tisztesen fejeket lehajták földiglen. És ő énekűlésekvel és mívelkedűsekvel mutaták, hogy az beszűden, kiket szentatya mondott vala nekir, sok kűppen őrvendeznek vala. De szentatya azonkűppen mikor ezeket őriznű, csodálatost őrűle és csudáلكodik vala madaraknak ezenne sokaságáról és őnekik kűlűnb-kűlűnb szépsűgűrűl és nyájás sokaságokrűl, és őket Teremtűnek dicsűretire édesen hívja vala. És azért ő kűztűk Szent Ferenc csudálatost dicsűri vala Teremtűt.

Szent Ferenc prédikál a madaraknak

1. Melyik kódex tartalmazza a legendát?

.....

2. A szavak, hangok, mondatszerkesztés stb. sok tekintetben eltér a mai beszéd-, ill. szövegnyelvtűl. Milyen magánhangzó-kűlűnbűségek találhatűk a szűvegben? Írjon legalább ötűt!

.....

3. A mai helyesírás szerint milyen központozás hiányzik a szűvegbűl és honnan (hányadik sor(ok)ban)?

.....

4. A kontextusbűl adódűan az alábbiak kűzűl melyikkal helyettesítűné a nyájás jelűt?

- A) szívűlyes
- B) szelűd
- C) hízelgű
- D) hajbűkolű

5. Mi igaz az alábbi állításokbűl?

- A) a teljes hasonulás minden esetben jelűlve van
- B) a létűge csupán jelentűsűben vűltűzűt, alaktani szempontbűl nem
- C) a névmások mindegyike eltűr alaktanilag a mai használatuktűl
- D) az -ai birtoktűbbsűtű jel helyűn -i áll

6. Az ezenne szű milyen mondatrűszi szerepet tűlt be a mondatban?

- A) minűsűjelű
- B) műdhatárolű
- C) mértűkhatárolű
- D) mennyisűjelű

3. számú idézet

A bánat szűrke, néma postás,
Sovány az arca, szeme kűk,
Keskeny válláról táska lűg le,
Kűntűse őcska meg setűt.

Mellűbem őcska tik-tak lűktet,
Az uccán fűlűnken suhan,
Odasimul a házfalakhűz,
És eltűnik a kapuban.
(Jűzsef Attila: A bánat)

1. Állapítsa meg a vers szűkűpűt!

- A) metafora
- B) szűnesztűzia
- C) megszeműlyesítűs
- D) allegűria

2. A mellűben őcska tik-tak lűktet sor az Őn szerint mire vonatkozűk?

.....

3. Mely folyűiratnak volt Jűzsef Attila a szerkesztűje (Ignotus Pállal egyetemben)?

- A) Nyugat
- B) Szűp Szű
- C) Aurora
- D) Magyar Figyűlű

4. Jűzsef Attila létűrtelmezű verseinek egyik kiemelkedű műűe az *Eszműlet* című vers. Mi a műfaja a kűlteműnynek?

- A) gondolati vers
- B) elbeszűlű kűlteműny
- C) elűgia
- D) oda

5. A metonimia mint kűltűi kűp – melyik állítás hamis?

- A) a metonimia tűrbeli érintkezűsen alapulű jelentűstani viszony
- B) a metonimia ok-okozati érintkezűsen jelentűstani viszony
- C) a metonimia rűsz-egűsz viszony felcserűlésűn alapulű jelentűstani viszony
- D) kűt kűlűnbűzű érzűkelűsi tűrűlet ősszekapcsolásűn alapulű jelentűstani viszony

6. Ki nem tartozűk Jűzsef Attila szerelmei kűzű?

- A) Marton Műrta
- B) Gyűmrűi Edit
- C) Kozmutza Flűra
- D) Tanner Ilona

4. számú idézet

Sokfűle legenda, népűt él a magyar nép emlékezűtűben, amely valamilyen műdon azt sugallja, hogy a magyar nép a hunok leszűrmazottja. Etele (Attila magyar neve) nagysűga, hatalma szerepet kapott a keleti fejedelmek eredetmondáiban is. Tűle szűrmaztatták magukat a bolgár kánok, késűbb, a 13. században pedig az Árpád-házi királyok is hun-magyar rokonsűgot írtattak maguknak. Mindez azonban csupán irodalmi alkotás, a kűzűpkor tudatos találmányű, ami semmivel sem igazolhatű. A hunokat Szkítűba vezetű csodaszűrvas mondája nagyon rűgi keletű. E tűrtűnet szerint a hunok a Meűtisz (az őkori Azovtűnger) tűlsű partjűn éltek, vadászaikat egy szűrvasűnű űldűzűse csalta át a Meűtisz mocsarain, amit korábban áthatolhatatlannak vűltek, így jutottak el Szkítűba. A kűzűpkori magyar tűrtűnetírás átvette és a keresztűny hitvilághűz igazítottű ezt a tűrtűnetet. E szerint Noé egyik fia volt Hám, az ő fia pedig Nimród (Ménrűt), aki „nagy vadász vala az Űr elűtt”. Nimrűdnak kűt ikerfia volt, Hunor és Magor, akik a csodaszűrvaszt űzve jutottak el Szkítűba, és ott a hun és magyar nép ősei lettek.

Forrás: <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/torte-nelem/a-kozepkor-tortene-476-1492/a-magyar-nep-tortene-a-honfoglalasi-a-magyar-nep-eredete-es-vandorlasi>

1. Mit állít a fenti szövegrészlet?

- A) a kereszténység átvette ugyan az eredetmondákat, de másként magyarázta
 B) a magyar nép a hunok törzséből származik
 C) az ókori Azovi-tenger mai magyar neve Meotisz
 D) a monda már az ősmagyar korban is létezett

2. Írjon legalább két eredetmondát (a Rege a csodaszarvasról kivételével)!**3. Ady Endre a Új versek (1906) c. kötet nyitóversében hogy nevezi a magyarok őseit?****4. A magyar nyelv egy a finnugor nyelvek közül, mégis szókincsében rokonságot mutat egyéb nyelvekkel is. Elsősorban mely nyelvek szóképzéséből történt átvétel a magyar nyelv története során?**

- A) latin, török, német, szláv
 B) finn, török, német, szláv
 C) finn, török, szláv, latin
 D) finn, német, szláv, latin

5. A szláv, valamint a latin nyelvek melyik nyelvcsaládba tartoznak?**6. Az emlékezetében szó a következő szóelemeket tartalmazza:**

- A) szótó, igeképző, főnévképző, birtokos személyjel, határozórag
 B) szótó, főnévképző, birtokos személyjel, határozórag
 C) szótó, főnévképző, birtokos személyjel, igei személyrag
 D) szótó, igeképző, főnévképző, birtokos személyjel, igei személyrag

5. számú idézet

(részlet)

Amikor az emberek a magyar vagy a szlovák (vagy bármely más) „nyelv”-ről hallanak, többnyire annak egyetlen változatára, a hagyományosan irodalmi nyelv-nek, újabban pedig egyre inkább standardnak nevezett alakulatára gondolnak. Ez az a változat, amely mintegy reprezentálja a nyelv egészét, vagyis azoknak az egymáshoz többé-kevésbé hasonló nyelvváltozatoknak a sokaságát, amelyből egy nyelv áll. Ez az a változat, amellyel a főképp a választékosabb stílusú írott szövegekben találkozunk; némileg lazább formáját a nyelvileg művelt beszélők szóban is használják; ezt tanulják és ezen tanulnak a diákok az iskolában, s az idegen ajkúaknak is ezt a nyelvváltozatot oktatják. (...)

Tudjuk, hogy minden nyelv gazdaságosságra törekszik: hogy lehet mégis, hogy annyi „fölösleges” szót megtűr? S hogyan lehetséges az, hogy például a kisebbségi magyarok nyelve még sokkal több „fölösleges” szót tartalmaz, hiszen nyelvünk egy része szerint nincs olyan szlovák szó, amelynek ne volna jó magyar megfelelője. Mit keres akkor nyelvhasználatunkban a válenda (‘heverő’), a poliklinika (‘rendelőintezet’), a csinzsák (‘bérház, tömbház’), a bandaszka (‘marmonkanna’) és a többi? Ennek csak az lehet az oka, hogy ezek a szavak – mégsem fölöslegesek. Nem, mert a beszélők meglévő szükségleteit elégítik ki.

Lanstyák István: Nyelvünkben otthon

1. Állapítsa meg, mire nem utal a szöveg első bekezdése:

- A) egy nyelvnek csak egy változata létezik: a standard (irodalmi nyelv)
 B) a standardot az iskolákban tanítják
 C) az irodalmi nyelvet szóban is hallhatjuk
 D) külföldiek a standard nyelvet sajátítják el

2. Mit ért Lanstyák István a fölösleges szó alatt?

- A) szlengből származó szavakat
 B) idegen nyelvből származó szavakat
 C) alkalmilag képzett szavakat
 D) kisebbségi magyarok nyelvhasználatára jellemző szavakat

3. A szöveg alapján mit nem méltányolnak a nyelv művelők?

- A) „fölösleges” kifejezések fordítását
 B) „fölösleges” kifejezések használatát
 C) „fölösleges” kifejezések korlátozását
 D) „fölösleges” kifejezések szabályozását

4. A felsorolt kifejezések közül melyik tükörfordítás (szlovákából magyarra):

- A) heverő
 B) zsuvi
 C) gyes
 D) hajtási

5. Az alábbi kölcsönszavak közül melyek csoport tartalmaz kizárólag közvetlen (azaz az idegen nyelvből egy az egyben átvett) szavakat?

- A) alapiskola, anyasági, kultúrház
 B) bejárat, infarkt, bordel
 C) dezinfikál, brigád, invalid
 D) nanuk, szanítka, burcsák

6. Hogy rövidítjük az és a többi szerkezetet?**MEGOLDÁSOK:****I. számú idézet**

1. C
 2. A
 3. B
 4. folyamatos melléknévi igenév
 5. elfogadható: összefognia a mozgalmat, a nemzet várja, levelezésén nyugodott

II. számú idézet

1. Jókai-kódex A
 2. ú – ő, ö – e, e – i, o – u, i – é/e, í – ü
 3. több lehetőség: idézőjel az 1. és a 9. sorban, felkiáltójel az 1. és a 2. sorban
 4. B
 5. D
 6. A

III. számú idézet

1. D
 2. több megoldás elfogadható: a szív, az óra, az élet elfogyó perceinek jelzése stb.
 3. B
 4. A

5. D

6. D

IV. számú idézet

1. A
 2. Fehér ló mondája, Lehel kürtje, Emese álma, Botond stb.
 3. Góg és Magóg
 4. A
 5. indoeurópai
 6. A

V. számú idézet

1. A
 2. B
 3. B
 4. D
 5. D
 stb.